

økonomiens Omraade. Jeg har et meget godt liggende her lige i Nærheden af os, i Gaden bagved os, som strækker sig fra Holmens Bro op imod Kongens Nytorv. Det er, som de Herrer vil se, en meget daarlig Handelsgade: Dér ligger Kirken og Nationalbanken og et stort Hotel paa den ene Side, paa den anden Side atter en stor Bank, flere Banker, og saa ligger der nogle faa Huse. Man skulde tro, at det afgav et meget daarligt Handelskvarter, og det gør det ogsaa. Alligevel, for en Menneskealder eller mere siden nedsatte der sig en Cigarhandler. Jeg gik der forbi i den Tid og købte af og til noget hos ham; jeg undrede mig over, at han kunde eksistere, og spurgte, hvordan det kunde lade sig gøre, for jeg kunde ikke se, at her kunde være Strøghandel nok til, at han kunde leve paa den Konto. Han sagde: Det er der heller ikke, men jeg har valgt den Plet af en bestemt Grund. Her kommer nemlig to Gange om Dagen en hel Mængde Børsherrer fra deres Kontorer i Gammelholmskvarteret ned til Børsen. De kommer forbi, naar de gaar frem og tilbage. Dem har jeg efterhaanden lært at kende. Jeg fører deres Mærker, og det er egentlig dem, som giver mig min sikre Fortjeneste. Strøghandelen giver, hvad jeg skal tjene udover, hvad jeg lige skal bruge til Nødtørften. Det var det konkrete Forhold, paa hvilket denne Mand byggede og med Rette byggede, for Børsen blev ikke flyttet i hans Levetid og Gammelholmskvarteret heller ikke. Det var det konkrete Forhold, paa hvilket han byggede, og det klarede han sig paa. Men saa blev det alligevel forandret, fordi der blev bygget en Bro dernede mellem den anden Gavl af Børsen og Privatbanken, og den gjorde Vejen kortere fra Børsen til Gammelholm. Børsfolkene gik den Vej, og det konkrete Forhold, over hvilket denne Mands Økonomi var lagt, faldt bort, og han maatte fortrække.

Nøjagtigt det samme finder vi i den store Økonomi. Hvis De vil erindre f. Eks. en Handelsvej, som Europa aldrig har kunnet undvære lige fra Oldtiden til den Dag i Dag. Det er Vejen til det fjerne Østen, hvor vi henter Ting, som vi ikke kan faa noget andet Sted, navnlig ikke i ældre Tider. Denne Handelsvej var altsaa i gamle Dage en Karavanevej, der kom fra Indien og Kina og gik over det bekendte Kyberpas, der ogsaa er kommet til at spille en Rolle i Nutiden, over Afghanistan til de syriske og lilleasiatiske Kystbyer. Dér var det hovedsagelig venetianske Købmænd, som tog imod disse Varer, og det vigtigste økono-

miske Fundament for Venedigs overordentlige Magtstilling lige op til det 16de Aarhundrede, baade økonomisk og politisk, var netop denne Handel. Hele dette Omraade nede i Syrien og noget længere inde Øst paa blev besat af Araberne i sin Tid; det gjorde ingenting, for det var et Handelsfolk. Men senere blev det besat af Tyrkerne. De har aldrig kunnet andet end netop føre Krig. Under dem led denne Handel saaledes Afbræk, at Venedig begyndte at frygte for sin Stilling, og overhovedet Handelen i Middelhavet og nede paa de Kanter blev højst usikker. Og det var Grunden til, at Alverden i det 15de Aarhundrede spekulerede paa at finde Søvejen til Indien. Det var det, der drev Columbus, det var det, der drev Vasco da Gama ud, og den sidste fandt altsaa Søvejen til Indien. Og da den første Krydderiladning kom til Lissabon, faldt Prisen paa Krydderier, navnlig det den Gang meget stærkt brugte Peber, med Halvdelen paa Venedigs Børs. Venedig var straks paa Tæerne og fik i nogen Grad paa Grund af portugisisk Indolence Sagen afbødet, men ogsaa kun i nogen Grad; et konkret Forhold, paa hvilket Venedigs økonomiske og politiske Magtstilling hvilede, var undergravet, og fra den Dag af gik Venedigs Magt mere og mere tilbage, og hele Handelscentret trak Vest paa.

Jeg har dvælet ved dette, fordi det er saa overordentlig vigtigt at forstaa, at ser man Forandringer finde Sted i en Tids konkrete Forhold, det, der er afgørende for denne Tids Økonomi, det, hvorover den lægger sig i Leje, saa behøver man ingen Profet at være for at kunne sige, at nu sker der noget, der er fuldkommen undergravende for hele den Økonomi, hele den Maade at skaffe sig Brødet paa, Ting, som ændrer de gamle Forhold, baade for den enkelte, for Byer, for Nationer og for hele Økonomikredse. Man kan da spørge: Er der sket saadanne Forandringer med Hensyn til Europa i vor Tid? Dertil maa man svare ja, og saa snart man er klar over det, er man ogsaa klar over, at alt, hvad man gaar og lapper paa her, fra Parlament til Parlament, fra Kongres til Kongres, er ikke andet end Lapperier paa Symptomerne, det er intet, som berører selve Sygdommen. Vi kan lappe eet Sted, og det bryder ud et andet Sted, og det er jo akkurat det, vi ogsaa stadig væk ser blive forsøgt atter og atter; men det nytter ikke noget af den Grund, at man ikke stiller selve Sygdommens Diagnose, men blot giver sig til at kurere paa Symptomerne.

Jeg vil dvæle et Øjeblik ved et Pro-